

Cowboyok, prostik és mormonok: a vadnyugat hiteles története

2012 június 19. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

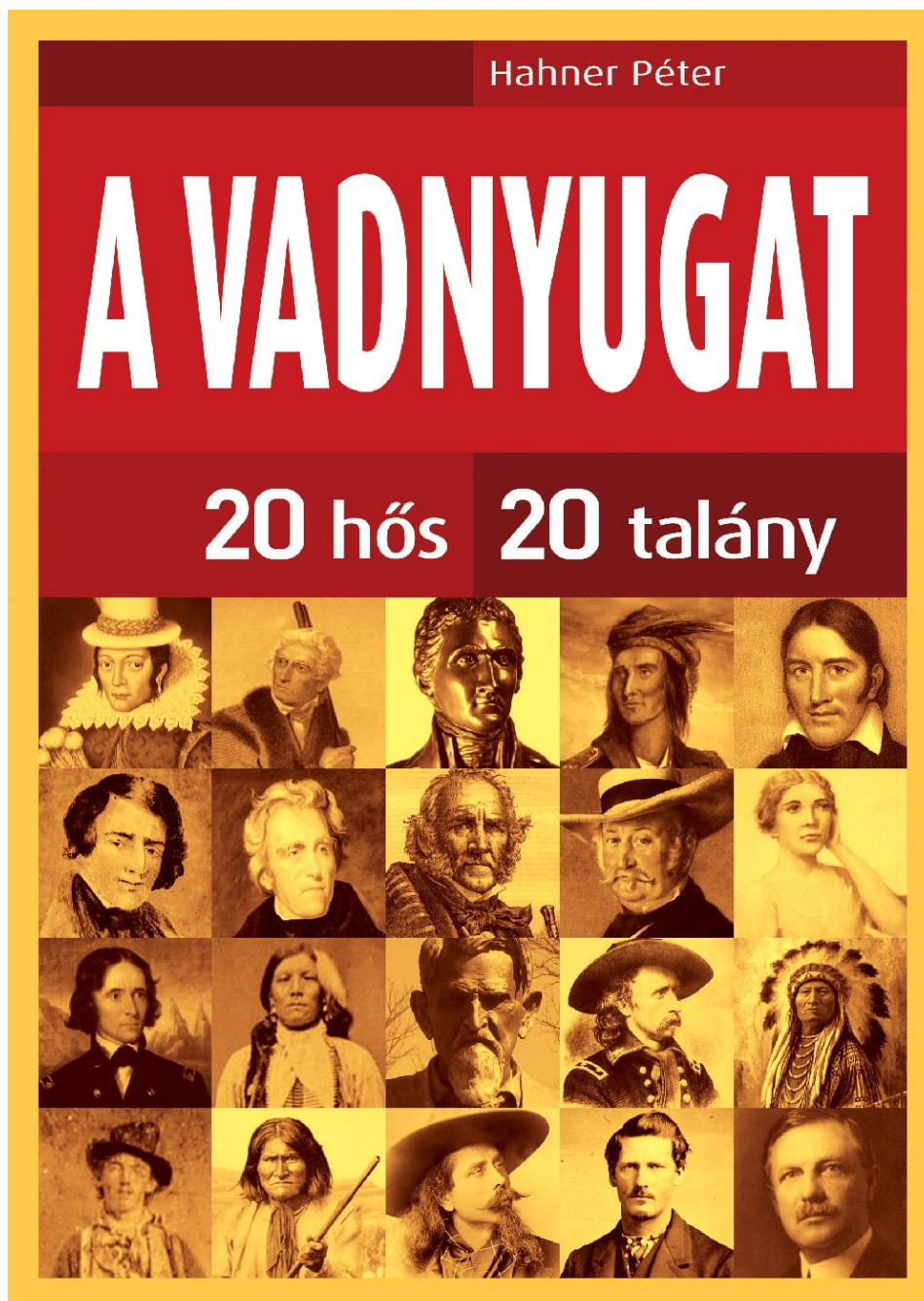
Aki azt várja Hahner Péter legújabb könyvét?!, hogy kíméletlenül lerántja a leplet a vadnyugat mítoszáról, és bebizonyítja, hogy a westernfilmekb?l ismert – flegma cowboyokkal, vérszomjas indiánokkal és látványos

pisztolypárbajokkal teli – világ valójában fakó és unalmas volt, nos, az csalódni fog.

Az más kérdés, hogy a történész szerz? nem hagyja szó nélkül a széles körben gyökeret vert tévhiteket sem, de ettől (is) élvezetes olvasmány ez a frissen megjelent munka. A könyv szinte minden oldalán szembetalálja magát az olvasó olyan információkkal, amelyek nemcsak árnyalják az egykorvult vad Amerika képét, de számos ma is létező szokás, szólás vagy éppen használati tárgy keletkezését is megmagyarázzák.

A bűdös bébitől a megátkozott elnökökig

Számomra például újdonság volt, hogy a szögesdrót eredete is a vadnyugatra vezet – a prérit felparcellázó farmerek birtokvédelmi gondjai születték meg. Az már kevésbé meglepő, hogy az Újvilágból ered számos olyan szokás is, melyek a tömegtársadalmak korában szinte mindenütt teret nyertek. Így például az, hogy a politikusok elszívesítve fényképezkednek csecsemőkkel (ha vombat vagy pandabébi nincs a közelben), a 18. század végén diadalmas politikai pályát befutó [Andrew Jackson](#) elnöknek köszönhető. Szerencsére Hahner történészi érdeklődése nem csak az emelkedett témákra van kihegyezve, hiszen nem felejt el megemlíteni: egy alkalommal Jackson egy bűdös kisbaba megcsókolását elzékenyen átengedte szárnysegédjének.

És persze a sztárkultusz sem születhetett meg máshol, mint a merész tettekre csábító Újvilágban. A nyomkereső-felfedező? [John Charles Frémont](#) kapcsán olvashatjuk, hogy személyében feltehetően az első olyan amerikai hírességet tisztelhetjük, akit a saját hírneve tett tönkre – jelentős felfedezései dacára mellőzve halt meg. Számunkra azért is lehet fontos a személye, mert a polgárháborúban az első testvérségében szolgált [Zágonyi Károly](#). Frémont nem kirívó eset: a könyv hűs történelmi személyiség portréját rajzolja meg, és egy sem akad köztük, akinek az élete ne kiáltana regények és filmek után – többségük esetében ezek el is készültek. A könyv egyik alap gondolatát Hahner [Davy Crockett](#), a tréfamesterként elhíresült, kissé faragatlan politikus kapcsán írja le: „valóság és legenda összeolvadása az amerikai Nyugat történelmének meghatározó sajátossága”.

A könyvbeli hűs portré végigvezet bennünket Amerika újkori történelmében. A sort a Disney filmjéből vagy a legújabb mozgóképes [alkotásból](#) is jól ismert, a fehér hódítókkal szoros kapcsolatot ápoló, és Anglia földjét is megjárta [Pocahontas](#) története nyitja, akinek népszerűsége hosszú ideje töretlen. George Washington fia írt róla drámát, a Szabadság-szobor elkészülte előtt pedig nem véletlen, hogy egy indián asszony személyesítette meg Amerikát a különféle ábrázolásokon. Rajta kívül több híres „rézbőr” sorsát is nyomon követhetjük a könyvben. Az indián állam létrehozásáért harcoló [Tecumseh](#) például a mai napig hatással van az amerikai közvéleményre. A saúni főnök halála előtt ugyanis átkot szórt legyőzöttjeire: a húszévente megválasztott elnököknek meg kell halniuk hivatalukban – Harrison, Lincoln, de Rooseveltt és Kennedyt is, kérdés, hogy a kivételek – Reagan és az ifjabb Bush – erősítik-e az átkot. Természetesen Fékevesztett Ló, [Üllő Bika](#) és [Geronimo](#) sem hiányozhat a sorból, ahogy a fehér felfedezők, nyomolvasók és aranyásók sem. Vagy éppen a kegyetlen indiánmészárosként elhíresült, értelmetlenül vakmerő [Custer](#) tábornok, meg az első showman [Buffalo Bill](#).

Szorgos mormonok és a vízszintes dolgozók

De nem csak a jól megírt portrék miatt olvasható és haszonnal forgatható könyv Hahner munkája, hanem az ezeket tagoló rövid elemzések miatt is. Egyrészt alapos, világos és közérthető történelmi áttekintést kapunk Észak-Amerika és az indiánok történelméről. Olvashatunk aztán a mormonok szerepéről a vadnyugaton, és olyan nálunk kevésbé mítikus alakok életét is közelebb hozza hozzánk a szerző, mint amilyenek a minden szempontból vad életet élő hegyi emberek voltak – akiknek kedvelt szokása volt, hogy azon versenyeztek, ki bírja tovább a bevart nadrágszárba eresztett ideges vadászmenyéték marásait és harapásait.

Édes élet a Vadnyugaton

Bölcényvadászat, a kormányok indiánpolitikája, a vasút diadalmenete és még számos olyan téma terítékre kerül, ami nélkül nem érhet meg a vadnyugat története. Hahner esetében szerencsésen találkozunk a felkészült szaktudós és a jó tollú író, különösen jól tesz a szövegnek, amikor engedni érvényesülni fanyar humorát. Így például a mormon vallást alapító [Joseph Smith](#) kapcsán ezt írja: „Nem tudjuk, hogy Smith hány nőt vett feleségül, a szakértők szerint huszonnyolc és harminchárom között volt feleségei száma – négyet a törvényes felesége, Emma Hale tudtával vett el, a többi titokban. A mormonok ugyanis csak az első feleség hozzájárulásával vehettek el új asszonyokat. (Nem tudjuk, mit szolt mindehhez Emma, csak annyi biztos, hogy férje halála után nem mormonnal házasodott össze.)”

A könyv egyik legtanulságosabb fejezete a cowboyok mindennapjaiba és munkájába enged betekintést, amiből kiderül: a legkevésbé sem volt romantikus élet az övék. Ahogy a prostituáltaké sem, akiknek a korabeli elnevezéseit hosszasan sorolja Hahner, személyes kedvenceim ezek közül a vízszintes dolgozók (Horizontal Workers) és a tehetséges bentlakók (Gifted Boarders). Ugyanakkor az is kiderül: a „rendes” nőket hihetetlen megbecsülés övezte a vadnyugaton, nem véletlen, hogy ezek az államok adták meg elsőként a teljes értékű választójogot az asszonyoknak.

Ül? Bika

Az indiánromantikára fogékony olvasók számára is szolgálhat újdonságokkal a könyv. A prérin porfelh?t felverve nyargalászó szilaj és szabadságszeret? vadászok képe ugyanis a fehér ember „terméke”: az általuk elterjesztett lovak teljesen felborították az ?slakosok életét. Addig ugyanis az indián társadalmak többségében korrekt munkamegosztás folyt a nemek között, de amikor a férfiak rákaptak a nagyüzemi vadászat ízére, ez a méltányos helyzet felborult, és attól kezdve a n?kre sokkal több teher hárult a háztartásban. A vadnyugat nem csak a kortársak képzeletét szította fel, a mai napig izgatja a fantáziánkat. Ebben persze nem kevés szerepe van az örökké feltámadó westernfilm m?fajának – izgatottan várjuk Tarantino legújabb [filmjét!](#) –, éppen ezért is méltányolható a szerz?t?, hogy alapos, olvasmányos és hiánypótló kötetét egy rövid filmes áttekintéssel is megtoldta.

(Hahner Péter: *A vadnyugat. Húsz h?s, húsz talány.* Animus Kiadó, 2012, 384 oldal, 3690 forint)

mno.hu - Szathmáry István Pál

Ajánló